

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА **до проєкту Закону України «Про реформування вугільної галузі»**

1. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Проект акта розроблено у зв'язку з критичною ситуацією у вугільній галузі, що протягом останніх років перебуває у занепаді та характеризується постійною збитковістю вугледобувних підприємств, зростанням заборгованості із виплати заробітної плати, зростанням заборгованості зі сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та інших обов'язкових платежів.

Державний сектор вугільної галузі перебуває у критичному стані, як технічному, економічному так і соціальному. Основним чинником, що впливає на розвиток галузі, є недостатній обсяг коштів для покриття операційних витрат та відсутність фінансових джерел для забезпечення введення в експлуатацію виробничих потужностей. В свою чергу, негативним чином на діяльність державних вугледобувних підприємств позначається обмеженість видатків Державного бюджету України.

Проблемою, яка потребує розв'язання, є хронічна збитковість державних вугледобувних підприємств, що зумовлює постійні та прогресуючі дотації з державного бюджету України.

Серед основних причин виникнення зазначеної проблеми варто виокремити високу собівартість видобутку рядового вугілля, відсутність обігових коштів для модернізації підприємств та зношеність основних виробничих фондів, складні гірничо-геологічні умови, обмеженість капітальних вкладень в попередні роки на відновлення основних фондів, високу енергоємність виробництва та неефективну систему вуглезбагачення, повільну реструктуризацію вугільної галузі та проблеми з реалізацією вугільної продукції, зокрема наявність заборгованість за вже відвантажене вугілля.

У зв'язку з постійною збитковістю державних вугледобувних підприємств відбувається занепад вугільної галузі та виникає значна заборгованість із заробітної плати перед шахтарями, що в свою чергу, призводить до загострення соціальної напруженості в трудових колективах та шахтарських регіонах. Передбачена державна підтримка вугільної галузі спрямовується на першочергові соціальні заходи (оплата праці та внесення обов'язкових платежів, пов'язаних з виплатою заробітної плати та погашення заборгованості із заробітної плати) та є недостатньою для покриття вже накопиченої, зазначеної заборгованості.

Так, дефіцит коштів, спричинений значним перевищенням собівартості вугільної продукції над ціною її реалізації та недостатністю бюджетного фінансування для покриття збитків, призвів до скрутного фінансового стану вугледобувних підприємств. Через брак фінансових ресурсів державні вугледобувні підприємства не дотримуються встановлених законом строків сплати нарахованої заробітної плати, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та інших обов'язкових платежів, внаслідок чого накопичується значна заборгованість.

Зокрема, на підприємствах вугільної галузі, що належать до сфери управління Міненерго та знаходяться на підконтрольній українському Уряду території, прострочена заборгованість станом на 01.05.2021 року з єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування разом зі штрафами та пенями становить – 1717,2 млн. грн., із страхових внесків до Пенсійного фонду України разом зі штрафами та пенями – 44,5 млн. грн., з відшкодування Пенсійному фонду України фактичних витрат на виплату і доставку пільгових пенсій – 3600,2 млн. грн., зі страхових внесків на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання разом зі штрафами та пенями – 402,6 млн. грн., зі страхових внесків на загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття зі штрафами та пенями – 28,0 млн. грн.

Недоїмка зі сплати єдиного внеску виникла з причини зарахування поточних платежів з єдиного внеску цих підприємств в рахунок сплати недоїмки, штрафів та пені відповідно до статті 25 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування». Наявність недоїмки з єдиного внеску призводить до порушення прав працівників цих підприємств на соціальний захист, тому що період за який не сплачено єдиний внесок не входить до їх страхового стажу.

Як наслідок, допомога з тимчасової непрацездатності розраховується виходячи з мінімальної заробітної плати, не враховуються періоди, за які не сплачено єдиний внесок, в стаж при нарахуванні пенсій тощо.

Щодо відшкодування Пенсійному фонду України витрат на виплату і доставку пільгових пенсій, то єдиним джерелом фінансування цих витрат на вугледобувних підприємствах є обсяги коштів, отриманих від реалізації вугільної продукції, яких навіть не вистачає на покриття 40 % нарахованої заробітної плати.

У зв'язку з вищевикладеною проблематикою, виникає гостра необхідність запровадити дієвий механізм, що дозволить вугледобувним підприємствам погасити заборгованість з єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та з обов'язкових платежів до Пенсійного фонду України, при цьому період, за який буде списано заборгованість зі сплати внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування та єдиного внеску буде обліковуватися в Державному реєстрі загальнообов'язкового державного соціального страхування як період, за який сплачено страхові внески в повному обсязі.

Крім цього, після прийняття у 2013 році Закону України «Про особливості приватизації вугледобувних підприємств» жодне вугледобувне підприємство так і не було приватизовано, у зв'язку з чим зазначений законодавчий акт потребує суттєвого оновлення з урахуванням поточного стану вітчизняної вугільної галузі.

Окремо варто зазначити, що переважна більшість державних вугледобувних підприємств, через об'єктивні обставини є збитковими, тривалий час функціонують у кризових умовах і за відсутності законодавчого захисту практично відразу будуть визнані банкрутами. А тому фактичне зняття

з 1 січня 2022 року мораторію на банкрутство державних вугледобувних підприємств матиме надзвичайно негативні наслідки для енергетичної безпеки України, сталого розвитку вугільної галузі та соціально-економічного стану вугільних регіонів.

2. Мета та завдання прийняття акта

Метою прийняття проекту Закону України «Про реформування вугільної галузі» (далі – проект акта або проект Закону) є впровадження комплексу заходів, що направлені на реформування (реструктуризацію) вугільної галузі і передбачають фінансове оздоровлення державних вугледобувних підприємств, запобігання їх банкрутству та вирішення основних соціально-економічних проблем працівників зазначених підприємств, а також створення умов для залучення приватних інвестицій у розвиток зазначених підприємств з наступною їх приватизацією.

Прийняття проекту акта покращить фінансово-економічний стан державних вугледобувних підприємств, створить умови для забезпечення їх стабільної роботи та дозволить оптимізувати діючий механізм приватизації зазначених підприємств, що дозволить залучити кошти приватних інвесторів для оновлення основних матеріально-технічних фондів та нарощення економічно доцільного видобутку вітчизняного вугілля, що позитивно вплине на енергетичну безпеку України.

3. Загальна характеристика і основні положення проекту нормативно-правового акта

Проект акта містить положення, які регулюють відносини, пов'язані із погашенням заборгованостей державних вугледобувних підприємств зі сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та інших обов'язкових внесків перед Пенсійним фондом України, Фондом соціального страхування України, Фондом загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття та відновлення страхового стажу їх працівників.

Учасниками процедури погашення заборгованості є Пенсійний фонд України, Фонд соціального страхування України, Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття.

Проектом Закону пропонується визначити механізм погашення існуючої заборгованості та внести зміни до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» щодо встановлення періоду, за який передбачається списання заборгованості, визначеної у статті 1 цього проекту Закону та який обліковується в системі персоніфікованого обліку внесків як період, за який сплачено страхові внески в повному обсязі.

Крім цього, пропонується внести зміни до Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» щодо встановлення періоду, за який передбачається списання заборгованості, визначеної у статті 1 цього проекту Закону та який обліковується в Державному

реєстрі загальнообов'язкового державного соціального страхування як період, за який сплачено страхові внески в повному обсязі.

З метою недопущення банкрутства державних вугледобувних підприємств, проектом акта пропонується внести зміни до Кодексу України з процедур банкрутства щодо врахування особливостей, визначених цим проектом Закону під час провадження у справах про банкрутство державних вугледобувних підприємства, які беруть участь у процедурі погашення заборгованості на підставах, що визначені зазначеним законопроектом.

Також, з метою недопущення занепаду державних вугледобувних підприємств проектом Закону пропонується продовжити на 3 роки термін дії мораторію на реалізацію виконавчих проваджень та заходів примусового виконання рішень щодо державних вугледобувних підприємств, накладення арештів та заборон відчуження майна у таких виконавчих провадженнях, мораторію на порушення справ про банкрутство державних вугледобувних підприємств – з 1 січня 2022 року до 1 січня 2025 року.

З метою наповнення Державного бюджету України та залучення додаткових приватних інвестицій на технічне переоснащення державних вугледобувних підприємств і збільшення економічно доцільного видобутку вугілля, проектом Закону пропонується внести комплексні зміни до Закону України «Про особливості приватизації вугледобувних підприємств» в частині спрощення процедури приватизації вугледобувних підприємств. Крім того, передбачається створити можливість приватизації державних вугледобувних підприємств з метою подальшого репрофілювання їх господарської діяльності.

4. Нормативно-правова база у даній сфері правового регулювання

У даній сфері правового регулювання діють такі нормативно-правові акти:

Кодекс України з процедур банкрутства;

Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»;

Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування»;

Закон України «Про особливості приватизації вугледобувних підприємств»;

Закон України «Про відновлення платоспроможності державних вугледобувних підприємств».

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація проекту Закону не потребує додаткових витрат з бюджету.

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття проекту Закону

Прийняття проекту Закону дозволить покращити фінансово-економічний стан державних вугледобувних підприємств, усунути загрозу їх банкрутства, зменшити обсяги заборгованості підприємств зі сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та інших обов'язкових

платежів перед Пенсійним фондом України, Фондом соціального страхування України, Фондом загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття, що сприятиме відновленню прав працівників на соціальний захист. Працівники державних вугледобувних підприємств зможуть нарешті отримати небезпечну та гідну працю, яка потенційно буде своєчасно та в повному обсязі оплачуватись.

Крім того, прийняття проекту акта дозволить вдосконалити процедуру приватизації державних вугледобувних підприємств, що дозволить зменшити навантаження на державний бюджет, залучити додаткові фінансові ресурси на технічне переоснащення та оновлення основних виробничих фондів державних вугледобувних підприємств. Зазначене позитивно вплине на собівартість вугільної продукції, зростання економічно доцільного видобутку рядового вугілля та соціально-економічний добробут працівників зазначених підприємств. Як наслідок Державний бюджет потенційно поповниться коштами, отриманими внаслідок приватизації державних вугледобувних підприємств.

Народний депутат України

Камельчук Ю.О.

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: КАМЕЛЬЧУК ЮРІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ
Сертифікат: 2B6C7DF9A3891DA104000000E31C4D0077493202
Дійсний до: 09.04.2022 23:59:59

Апарат Верховної Ради України
№ 325д9/1-2021/332771 від 28.10.2021

689744